

Landmandens ejerskab til egne data	Ansvarlig	MGLA/NFH
	Oprettet	20-12-2016
Projekt: 7464, Digitale relationer og datadreven informationsformidling	Side	1 af 4

Konklusion

Landmænd bekymrer sig ikke nævneværdigt omkring data opsamlet på deres bedrifter, det er konklusionen på en hurtig spørgerunde blandt landmænd og virksomheder.

Baggrund

I forbindelse med at persondatalov, dataejerskab, privacy fylder mere og mere i den offentlige debat, og det faktum at data er begyndt at blive en handelsvare og et stærkt konkurrencemæssigt parameter, var det naturligt, at vi fra SEGES tog temperaturen ude hos vores ejere – landmændene. I første omgang ønskede vi en situationsrapport, og ikke en komplet undersøgelse. Vi valgte som udgangspunkt at indsamle eksempler på de kontrakter landmænd i dag underskriver omkring 3. parts adgang til data i forbindelse med køb af maskiner, som opsamler data.

Vores fokus koncentrerede sig om hvilke rettigheder landmanden eventuelt afgiver til virksomhederne og/eller hvorvidt virksomhederne opsamler data uden landmandens accept.

Metode

Planlægning

Målet med undersøgelsen var en forundersøgelse og identificering af problemområder mere end en total kortlægning af landmændenes adfærd.

Derfor blev der planlagt et to trins forløb. Først interview med en række landmænd bredt repræsenterende driftsgrene, og derefter en opfølgning hos de typer af virksomheder, som landmændene pegede på.

Landmænd

Med udgangspunkt i bogen "Større gårde og skove" udvalgte vi 25 landbrug. Disse landbrug blev kontaktet telefonisk. Flere blev kontaktet i flere omgange, da de enten ikke besvarede opkald, eller der blev aftalt et tidspunkt for interview.

Interview blev gennemført på baggrund af en kort spørgeguide. Samtalen blev forsøgt gennemført frit med henblik på at opsamle interessante detaljer, og spørgeguiden sikrede at interviewet omfattede de emner, som vi ønskede belyst.

Virksomheder

De deltagene virksomheder blev udvalgt efter to metoder. Dels gennemførte vi interview med 3 nøglepersoner på SEGES, som i deres øvrige virke arbejder tæt med udstyrsproducenter omkring dataopsamling. Herved fik vi et indblik i hvilke virksomheder vi inden for de forskellige driftsgrene skulle koncentrere os omkring. Dels gennemlæste vi referater fra landmandsinterviews, hvor flere landmænd nævnte specifikt udstyr.

Dette gav en bruttoliste på 16 virksomheder. Alle virksomhedernes hjemmesider blev besøgt med henblik på at undersøge hvorvidt de åbent oplyste omkring deres datahåndteringspolitik. 8 virksomheder

med dansk repræsentation og kontaktinformation fik tilsendt en mail med opfordring til at besvare 6 korte spørgsmål til deres datahåndtering.

Resultater

Overordnet

Landmænd ligger ikke søvnløse over, at virksomheder har adgang til deres data. Der er en tro på at virksomhederne ikke misbruger data. Imidlertid fik vores spørgsmål hovedparten til at reflektere over at det måske var et område de skulle overveje lidt mere, og alle var glade for at deres medlemsorganisation havde sat fokus på problematikken.

Landmænd

17 af de 25 landmænd ønskede at deltage i interview omkring data på deres bedrifter. De besvarede under interviewet på 9 overordnede spørgsmål. 5 landmænd mente ikke, at de på deres bedrift havde udstyr, som opsamler data.

Hvilke maskiner har du, der opsamler og overfører data? F.eks. mejetærskere, traktorer, fodervogne, malkesystemer mm.

Alle besvarelser samler sig omkring de opstillede eksempler: mejetærskere, traktorer, fodervogne, malkesystemer.

Bekymrer du dig om, hvad dine data bliver brugt til? F.eks. videregivelse til tredjepart.

Der er ingen bekymring at spore blandt landmændene. Flere melder, at de har tillid til deres samarbejdspartnere. Andre mener, at der må findes lovregulering som sikrer deres rettigheder og begrænser virksomhedernes anvendelse, og eventuelle misbrug.

Er du bevidst om, hvad du skriver under på, når du køber maskiner med dataopsamling/-overførsel? F.eks. videregivelse af informationer til tredje/fjerde part som evt. er i udlandet, hvor de er underlagt andre love end i DK.

Tilbagemeldingerne viser, at hovedparten af de adspurgte landmænd er vidende om, at data opsamles, men også en holdning omkring at enkelt data i sig selv er lidt kedelige, og ufarlige i forhold til hvem der læser dem.

Har du selv adgang til dine data?

Alle landmænd melder tilbage, at de har adgang til opsamlede data.

Hvem har adgang til dine data? F.eks. producenten, alle?

Hovedparten melder at producenten, rådgivere i DLBR, og ansatte på bedriften har adgang.

Hvilke data, giver du andre adgang til? F.eks. data fra malkesystemet, fodersystemet, mv.

Slagteoplysninger, kvalitetsdata og regnskabstal gives til hhv. slagterier, mejerier og regnskabskontorer. IT leverandører og værksteder har typisk adgang til oplysninger fra maskiner.

Må dem der har adgang til dine data, gemme dataene, sælge data?

De fleste landmænd er sikre på, at deres data ikke må videresælges. Flere melder også, at det ikke kan lade sig gøre. Enkelte melder også, at de ikke kan se, at deres data kan have interesse for andre.

Har du nogen kontrakter liggende på maskiner der opsamler data? Hvis ja, må jeg få en kopi af dem?

Ingen af de interviewede landmænd havde kontrakter omkring leverandørers adgang til data.

Har du kopi af serviceaftaler eller anden dokumentation, hvor adgangen til data er beskrevet?

Kun én landmand havde kopi af en serviceaftale, men denne omfattede service/vedligehold på en lastbil, og omfattede ikke anvendelse af data opsamlet i denne. Ingen andre havde noget på skrift omkring andres adgang til deres bedriftsdata.

På baggrund af disse sparsomme tilbagemeldinger tog vi kontakt til TNMit, der varetager implementering af udstyr og IT på mange landbrug. Servicechefen havde heller ikke kendskab til, at der fra udstyrsfabrikanterne blev udleveret serviceaftaler, som landmanden skulle underskrive, så det undrede ikke ham, at landmænd ikke kunne huske, at de på et tidspunkt havde skrevet under på noget.

Virksomheder

Med viden fra interviewrunden blandt landmændene opstillede vi et kort spørgeskema, som vi udsendte til 8 virksomheder. En 9. virksomhed havde allerede fyldestgørende oplysninger liggende på nettet. Omkring halvdelen af virksomhederne beskriver persondatapolitik omkring data opsamlet via hjemmesiden, hvilket dog ikke regulerer hvorledes de må arbejde med data opsamlet på de enkelte bedrifter.

3 virksomheder responderede på vores henvendelse. Kun en virksomhed returnerede en beskrivelse af hvorledes de håndterer data opsamlet på bedrifter. En virksomhed melder, at de har en samtykkeerklæring under udarbejdelse, men at de i øvrigt mener at bedriftsdata ikke er omfattet af persondataloven, samt at virksomheden overholder gældende lovgivning. Med den 3. virksomhed gennemførte vi telefoninterview omkring de 6 spørgsmål.

Samlet fik vi oplysninger fra 4 virksomheder og fælles for dem er, at de ikke opsamler produktionsdata på bedrifterne, men kun oplysninger omkring produkterne til brug for service vedligehold, samt produktoptimering/videreudvikling. Samtlige virksomheder melder, at de mener at produktionsdata er landmandens data, og to virksomheder, der overvejer at opsamle disse data, har begge planer om at udarbejde samtykke, så det er tydeligt for landmanden, at data bliver opsamlet og hvad de benyttes til.

Anbefalinger

Umiddelbart kunne det konkluderes: *"Der ikke er nogle udfordringer"*. De adspurgte landmænd ser ingen fare forude, og de adspurgte virksomheder opsamler ikke produktionsdata, og dem der påtænker at gøre det, har tænkt sig at spørge landmanden forud.

Alligevel giver undersøgelsen anledning til et par observationspunkter.

Oplysning

Tæt på ingen af de adspurgte landmænd havde gjort sig overvejelser omkring adgang til data. Med den stigende grad af dataopsamling vi oplever inden for landbruget, bør vi i branchen hjælpe landmændene med guidelines og oplysning.

Trusler

Ganske overraskende nævner ingen af de interviewede landmænd risikoen for at data tilfalder det offentlige med henblik på yderligere regulering. Det er imidlertid set i andre brancher. For eksempel forsikringsselskaber, der benytter opsamlede data til regulering af præmier.

Det er ikke givet, at dataoverførsel til 3. part er et onde, men det må være i landmandens interesse, at det sker transparent, så et eventuelt afslag på et lån ikke sker, fordi banken har hentet produktionsoplysninger på landmanden hos slagteriet – uden landmandens vidende.

Guidelines

I forhold til virksomhederne kan LF med fordel tilbyde guidelines. Alle virksomheder står med overvejelser, og der bruges en del ledelsesmæssig fokus og monetære ressourcer på at forholde sig til hvorvidt gældende lovgivning nu overholdes.

Løsningen er ikke nødvendigvis enkeltstående jura kurser omkring persondatalovgivning. Der ønskes også mere direkte implementerbare løsninger. En løsning kunne være konkrete tekstforslag eller templates til samtykke.

Dette er dog indsamlet på et meget sparsomt grundlag af virksomheder og tidligere dialog med virksomheder. Så forud bør der foretages endnu en afdækning med henblik på at ramme rigtigt.

Hvad sker der i udlandet?

I det videre arbejde med at sikre landmandens data og udnyttelse af data til landbrugets bedste er det værd at se bredere end landbrugserhvervet, samt at skæve til udlandet. Her er forskellige initiativer søsat, der skal sikre øget vækst for landmænd og producenter indenfor erhvervet ved at udnytte mulighederne indenfor brugen af Big Data.

EU

Der er de seneste par år investeret store beløb via EU's rammeprogrammer i ny infrastruktur og ved at identificere udfordringer omkring dataudveksling. FI-WARE er ét initiativ, hvor der både bygges platform, samt støttes mindre accelerationsprojekter omkring anvendelse af platformen.

Tidligere har EU støttet en række projekter omkring udveksling af data. F.eks. AgroXML, agriXchange, SmartAgri, AgriIT. De fleste projekter har stadig en del materiale tilgængeligt på Internettet, og/eller præsentationer på Slideshare.

Ser vi lidt frem i tiden, så afholder EU et EIP-Agri netværksmøde 4-5. april 2017 med titlen "Datasharing: ensuring a fair sharing of digitisation benefits in Agriculture".

Andre brancher

Dansk Standard arbejder med et "Roadmap for IoT", hvor målet er at få identificeret styrkepositioner og barriere for øget vækst i erhvervet. Digitaliseringsstyrelsen arbejder med Datafordeleren, en platform for udtræk af data gemt i de offentlige databaser. Digitaliseringsstyrelsen arbejder også med næste generation af NemID erhverv, da den første har været svær at rulle ud bredt i erhvervet.

Således kan der hentes ideer og inspiration til arbejdet ved at se ud, og ved at se bredere end det primære landbrugserhverv. At se ud og bredt kræver imidlertid også en efterfølgende fokusering, da mulighederne er mange.